

40458

AKADEMIA GÓRNICZA

KRA KÓW

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

W upominku od autora.

Odbitka z czasopisma polskiego Towarzystwa przyrodników im. Kopernika

KOSMOS XXXIV.

O wieku geologicznym krakowskich melafirów (dyabazów)

[Ueber das geologische Alter der Melaphyre (Diabase) im Krakauer Gebiete],

podał

ZYGMUNT ROZEN.

L W Ó W,

ZWIĄZKOWA DRUKARNIA WE LWOWIE, UL. LINDEGO L. 4.

1909.

Z Zakładu Mineralog. Uniwers. Jagiell. w Krakowie.

O wieku geologicznym krakowskich melafirów (dyabazów)

[Ueber das geologische Alter der Melaphyre (Diabase) im Krakauer Gebiete],

podał

ZYGMUNT ROZEN.

Ożywiona eksploatacja łomów na krakowskim terenie wybuchowym odsłoniła w ostatnich kilku latach przed okiem badacza niejedną nową i ciekawą szczegół, a niekiedy znacznie zmieniła krajobraz.

I tak n. p. w Miękinii nie tylko łomy porfiru rozszerzyły się potężnie, ale i stanęły tam wielkie hale na sortownie i łamacze, powstała linewkowa kolejka elektryczna, transportująca w wielkich ilościach lawę do stacyi w Krzeszowicach, skąd wysyła się ją, czyto w kostkach w rozmaite strony kraju, czy jako gruz na przeróbkę także poza Galicyę. Nowe zaś przekopy przy łomach miękińskich odsłoniły pięknie węglowe łupki, które, choć dotąd w mniej widocznych odkrywkach, tak ważną odgrywały rolę w określaniu wieku geologicznego porfirów.

Również i w porfirowej pokrywie załaskiej łomy dziś rozrosły się ogromnie.

Co się zaś tyczy „czarnych porfirów“, jak to miejscowa ludność nazywa melafiry (właściwiej dyabazy), widzimy tu również piękne, a niekiedy całkiem nowe obnażenia. W Regulicach, dzięki bliskości kolei, powstały dwa okazałe łomy, a tuż za Regulickim potokiem, pod górą klasztorną w Alwerni, dawny niepokąźny łom, który przed trzema laty nie przedstawiał nic uwagi godnego, dziś odsłania bardzo wyraźny kontakt między skałą wybuchową a osadową.

O tym właśnie kontakcie, rozstrzygającym o wieku melafirów, a może i wszystkich skał wybuchowych krakowskich,

AKADEMIA GÓR
KRA KRA
BIBLIOTEKA GŁÓW

~~2126~~
30934

II. 36456

NZB 9980

1000328243

pragnę powiedzieć słów kilka. Wpierw jednak chciałbym podkreślić ostatnie poglądy na kwestyę wieku tych wybuchów¹⁾ Poglądy te mogły być niezgodne, bo brak pozytywnych danych nie pozwalał na orzeczenie stanowcze. Nie tylko bowiem skały osadowe, od których przecież w takich wypadkach rozstrzygnięcie wieku zależy, nie miały swojego ustalonego miejsca w stratygrafii, — ale co ważniejsza — sam stosunek stratygraficzny skał wybuchowych do tych osadów nie mógł być dokładnie sprecyzowany. I chociaż np. Zuber — podobnie jak Tietze — sądził, że na południowym stoku góry klasztornej w Alwerni „kwaczalski piaskowiec“ stanowi bezpośredni podkład melafiru, to z drugiej strony najlepszy znawca Krakowskiego Zaręczny²⁾ — 8 lat później — twierdzi, „że bezpośredniego podkładu melafirów tej okolicy nie widział nigdzie“, a co się tyczy np. regulickiego melafiru „sądzi owszem, że przynajmniej jakaś część kwaczalskiego piaskowca leży (a względnie leżała) ponad melafirem“. A przy końcu swojego rozumowania słusznie dodaje, „że sprawa ta, orzekająca przecież stanowczo o wieku naszych wybuchowych skał, przez dotychczasowe — bądźco bądź jeszcze niewyraźne — spostrzeżenia nie jest jeszcze ostatecznie załatwiona. Rozstrzygnie ją pierwsze wiercenie przebijające brzeg melafiru pod Alwernią“.

Otóż dzięki intensywniejszej obecnie eksploatacyi łomu pod klasztorem w Alwerni, mogłem skonstatować tam kontakt melafiru z piaskowcem, a tem samem stwierdzić, że melafir przedarł się przez piaskowiec i że leży na nim bezpośrednio.

Przytem należy zaznaczyć, że wśród wszystkich skał wybuchowych krakowskich, t. j. porfirów i melafirów (dyabazów) kontakt w Alwerni jest jedyny, który pod względem geologicznym nazwać można przekonywującym. Boć „kontakt“ porfiru z łupkami węglowymi w Miękini, lub stosunek porfiru do wapienia węglowego w Szklarach — pod względem stratygrafi-

---

¹⁾ Szczegółowe, historyczne zestawienie rozwoju poglądów na tę kwestyę, w której cała rzesza geologów, pracujących w Krakowskiem, głos zabierała, znajdzie czytelnik u Zuber a: „Skały wybuchowe z okolicy Krzeszowic“. Rozp. i Spr. Wyd. mat. przyr. Ak. Um. w Krakowie. 15, 6—10). Spotykamy w tych poglądach wahania o bardzo szerokich amplitudach, bo pomiędzy karbonem a jurą.

²⁾ Atlas geol. Gal. (1894). Zeszyt III, 77.

cznym geologa zadowolić nie mogą. Z drugiej zaś strony kontakt w Alwerni — tak wyrazisty geologicznie — pod względem petrograficznym wiele pozostawia do życzenia, bo metamorfoza kontaktowa wprawdzie w całym pasie jest widoczna, ale materiał skalny jest tak zwietrzały, że na razie do badań mikroskopowych się nie nadaje. Mam jednak nadzieję, że w miarę postępu eksploatacji tego łomu, uda mi się na świeżym materiale znaleźć i stwierdzić to, co dziś tylko możemy przewidywać, t. j. zmiany w budowie melafru i jego składzie mineralogicznym.

Natomiast z punktu widzenia geologicznego stosunek stratygraficzny tych utworów jest jasno określony. Melafr w Alwerni jest młodszy od leżącego pod nim piaskowca. A jeśli — zdaniem geologów — ten piaskowiec należy uważać za kwaczalski (zaliczany do permu), musimy powiedzieć, że melafr (dyabaz) w Alwerni jest młodszy od permskiego piaskowca kwaczalskiego.

Ponieważ zaś wszystkie inne dyabazy krakowskie ani pod względem petrograficznym¹⁾, ani ze względu na swoje geologiczne stosunki nie wykazują żadnych uderzających różnic, przeto możemy je wszystkie uważać za współczesne t. j. za młodsze od permskiego piaskowca kwaczalskiego.

ZUSAMMENFASSUNG.

Der Verfasser hat im Krakauer Gebiete, in Alwernia bei Krzeszowice, einen Kontakt zwischen Melaphyr und dem Kwaczała-Sandstein gefunden und festgestellt, dass der Sandstein unter dem Effusivgesteine liegt. Auf Grund dessen bestimmt er das Alter der Krakauer Melaphyre (Diabase) als jünger vom permischen Kwaczała-Sandstein.

¹⁾ Szczegółowe badania petrograficzne znajdzie czytelnik w cytowanej pracy Zuber'a, a także w mojej pracy „Dawne ławy W. Ks. Krakowskiego“, która niebawem ogłoszona będzie w Rozprawach Wydz. mat. przyr. Akad. Umiej w Krakowie.

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na to, że w tym czasie, kiedy w Polsce panowała ciemność i ignorancja, w Niemczech, Francji i Anglii, gdzie już wtedy zaczęła się oświecać ludność, panował już dzień. Dlatego też, aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków, trzeba było przede wszystkim wyjechać z kraju i zobaczyć na własne oczy, jak to się dzieje. W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków.

W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków. W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków.

W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków. W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków.

WYKAZ

W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków. W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków.

W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków. W tym celu wielu Polaków wyjechało do zagranicy, aby zdobyć tam wiedzę i umiejętności, które później mogli przynieść do kraju. To było konieczne, aby Polska nie została w tyle za innymi państwami i aby móc w pełni skorzystać z tych wielkich odkryć i wynalazków.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AGH

1000328243

BIBLIOTEKA
GŁÓWNA

AKADEMII
GÓRNICZO
HUTNICZEJ

II 36456

Nie

wypożycza się

NZB 9980